

Den Haag, 24 september 2015

Aan:

Leden van de Vaste Kamercommissie Infrastructuur en Milieu
cc: Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu W. Mansveld
Minister van Wonen en Rijksdienst S. Blok
Minister van Economische Zaken H. Kamp

Onderwerp: Plan van Aanpak Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

Contact:

Maurits Hekking (De Groene Zaak): 06 4611 9723, maurits.hekking@degroenezaak.com
Erik te Brake (VNO-NCW, MKB Nederland): 06 4627 1963, brake@vnoncw-mkb.nl

Geachte leden van de Commissie Infrastructuur en Milieu,

Op 1 oktober is een Algemene Overleg Duurzaamheid en Milieu gepland, waar duurzaam inkopen aan de orde komt. MVO Nederland, de Groene Zaak, NEVI, VNO-NCW, MKB-Nederland en Social Enterprise NL hebben u op 27 januari een brandbrief gestuurd, omdat in onze beleving bestuurlijke aandacht voor dit onderwerp zeer hard nodig is. Wij constateerden toen verschillende ernstige gebreken, zoals het ontbreken van bestuurlijk commitment en onvoldoende capaciteit en vaardigheden bij de uitvoering.

Inmiddels is het door de staatssecretaris beloofde *Plan van Aanpak Maatschappelijk Verantwoord Inkopen Overheden 2015-2020* op 11 september naar uw Kamer gestuurd. In deze brief vindt u onze reactie.

Over het algemeen zijn wij verheugd dat er nu een Plan van Aanpak ligt met stevige ambities en intenties. Hoewel niet nieuw, bieden zij een goede basis voor het aanpakken van de in het voorjaar vastgestelde problematiek. Wij zien tot onze tevredenheid dat het kabinet aan de slag wil gaan met kennisoverdracht, een benchmark, een nieuwe bestuurlijke afspraak tot 2020 en een koppeling met andere beleidsthema's zoals innovatie en natuurlijk kapitaal.

Tegelijkertijd hebben wij, mede op basis van raadpleging van onze achterbannen, grote zorgen over het daadwerkelijk realiseren van de door het Kabinet gestelde ambities. De belangrijkste zijn:

1. **Regie en governance** zijn nog onvoldoende uitgewerkt. Er is nog **geen commitment** van medeoverheden, wat cruciaal is om tot verandering en implementatie te komen. Dit geldt vooral voor (kleinere) gemeenten (VNG), maar ook provincies (IPO), hogescholen en universiteiten. Hoe worden bedrijfsleven en medeoverheden beter betrokken? Waarom wordt de aanpak zoals bij Techniekpact, Retailagenda of Energieakkoord niet gebruikt, met duidelijke samenwerkingsstructuren en ambassadeurs in de regio.
2. Verbeteren kennis, praktische instrumenten en opleidingen: Zorg voor **voldoende budget** en menskracht voor de implementatie, dat is altijd (zeker de afgelopen jaren) het zwakke punt geweest. Het Plan en de begrotingen laten nu nog geen zichtbare uitbreiding van in te zetten budgetten en/of menskracht zien. Hoe kan dat met deze ambities?
3. De aangekondigde **benchmark** is een **belangrijk hulpmiddel**. Wel moet verzekerd worden dat alle medeoverheden mee zullen doen en er aandacht is voor het leereffect van de organisatie.

Hieronder vindt u onze reactie op elk van de vier stappen in het Plan van Aanpak.

Stap 1: Gezamenlijke ambities en doelstellingen uitwerken

Deze stap is wat ons betreft onvoldoende uitgewerkt, waardoor de benodigde concreetheid mist. Aangezien in het verleden is gebleken dat de afwezigheid van stevige kaders juist leidt tot verslapping van aandacht voor dit onderwerp, doen wij de volgende aanbevelingen ter verbetering:

- Verstevig de governance en versnel bestuurlijke afspraken met lagere overheden. Eigenlijk is alleen de regie bij het Rijk zelf goed uitgewerkt. Terecht wordt er opgemerkt dat van de 60 miljard die de overheid uitgeeft 50 miljard door medeoverheden wordt uitgegeven. Het is dan ook cruciaal dat de medeoverheden net zo geëncouraged zijn aan de te bereiken resultaten als de rijksoverheid. Tot onze tevredenheid zijn IPO en UvW reeds aangesloten bij de uitwerking van het Plan maar wij roepen het Rijk op meer werk te maken van het betrekken van andere mede-overheden met name de gemeenten (via VNG en regionale samenwerkingsverbanden), de universiteiten en hogescholen (via HBO raad en VNSU) en academische ziekenhuizen. Medeoverheden zouden dit moeten borgen binnen hun maatschappelijk jaarverslag.
- Geef bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties ook een rol in de governance en het realiseren van commitment bij alle overheden.

Stap 2: Ontwikkelen systematiek voor monitoring en benchmarking

Deze stap heeft een goede intentie om overheden te gaan benchmarken. Wij zijn tevreden dat het Plan van Aanpak nu duidelijk ingaat op het belang en doel van een benchmark. Wij zien wat betreft de benchmark drie verbeterpunten:

- Om ervoor te zorgen dat er een sturende en stimulerende werking vanuit gaat, moet gewaarborgd worden dat alle relevante overheden meedoen aan de Benchmark.
- Qua inhoud vragen we om een brede systematiek waarbij zowel het organisatorisch ontwikkelingsniveau van de (inkoop)organisatie is opgenomen als ook 'harde' indicatoren (bijv. CO₂-reductie, Grondstoffen- en Waterverbruik, etc.) op productniveau die een afspiegeling zijn van de mate waarin daadwerkelijk maatschappelijk verantwoord wordt ingekocht. Want daar moet het uiteindelijk allemaal om gaan.
- We pleiten voor een jaarlijkse benchmark in plaats van een tweejaarlijkse, niet alleen om de 'druk' erop te houden maar ook om de activiteiten zoals omschreven in stap 3 direct te koppelen aan de uitkomsten van de benchmark.

Stap 3: Verbeteren kennis, instrumenten en opleiding inkopers en opdrachtgevers

Deze stap is goed uitgewerkt. Het is goed dat inkopers en opdrachtgevers ondersteund worden met extra kennis en instrumenten. Om dit goed uit de verf te laten komen, doen wij de volgende aanbevelingen:

- Match de ambities ook met de middelen en inzet. Wij verzoeken u om voldoende middelen beschikbaar te maken voor de uitvoering van het Plan van Aanpak. Omdat de overheid door maatschappelijk verantwoord te gaan inkopen geld bespaart, zal deze investering zich op termijn dubbel en dwars terugverdienen. Wij zien noch in het plan, noch in de begroting geen enkele aanwijzing dat de overheid deze middelen ook daadwerkelijk beschikbaar wil maken. Sterker nog, wij zien dat er in de begroting van EZ, op PIANOo, juist wordt bezuinigd!
- Veranker de betrokkenheid van bedrijvenkoepels en hun achterban steviger. Uw kamer heeft via de moties Dik-Faber (322) en Çegerek (328) aangegeven een nauwe betrokkenheid van het bedrijfsleven van groot belang te vinden. Wij onderschrijven deze ambitie van harte, maar zien in het huidige Plan van Aanpak dat aan deze wens onvoldoende gevolg wordt gegeven. Dit zou op de volgende manieren beter uit de verf kunnen komen:
  - Breng bedrijven in regionale en sectorale marktontmoetingen in direct contact met bestuurders, budgethouders en inkopers.
  - Betrek inkopers van bedrijven, die zelf een vooruitstrevend inkoopbeleid hanteren, bij

- o opleidingen van overheidsinkopers.
- o Geef brancheorganisaties een rol om pro-actief informatie te verstrekken over trends en ontwikkelingen ten aanzien van duurzaamheid en innovatie in hun sector (bijv via PIANOo)
- o Lanceer een aantal *icoonprojecten* waarin een grote duurzaamheidsuitdaging centraal staat, en laat zien hoe overheid en bedrijfsleven binnen de kaders van de aanbestedingsregelgeving kunnen samenwerken aan een oplossing. Zorg voor een spreiding van icoonprojecten over de verschillende overheidssectoren (bijv Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten en zorg).

Stap 4: Regie en governance

Deze stap is het minst goed uitgewerkt en daarom wat ons betreft volstrekt ontoereikend. Wij zien de volgende verbeterpunten:

- Verbreed en verstevig de governance. Eigenlijk is alleen de regie bij het Rijk zelf goed uitgewerkt. Het blijft onzeker of er bestuurlijk commitment komt van IPO, VNG en UvW. Ook is er maar een beperkte rol voorzien voor het bedrijfsleven en voor ngo's.
- Een manier om meer betrokkenheid te creëren bij mede-overheden is door meer 'het land in' te gaan in plaats van alles vanuit Den Haag te bepalen. Dus ga het gesprek aan in regionale samenwerkingsverbanden en zet hiervoor ook de genoemde ambassadeur MVI in.
- Ook missen we in dit hoofdstuk opnieuw informatie over het budget, waardoor onze vrees dat de mooie intenties niet ondersteund worden door voldoende menskracht en middelen.

Nederland kan haar koploperspositie op het gebied van maatschappelijk verantwoord inkopen weer terugkrijgen. Daar zijn wel al deze extra inspanningen voor nodig, ook bovenop het Plan van Aanpak dat hier nu ligt. Wij vragen u er bij het kabinet op aan te dringen deze extra stappen ook te zetten en bijbehorende middelen hiervoor vrij te maken. Met het investeren in maatschappelijk verantwoord inkopen wordt er door overheden beter en slimmer ingekocht en versterkt het tevens de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven die worden uitgedaagd om met innovatieve en duurzame oplossingen te komen. Door als overheid vanuit beleid hierin te 'investeren' en in te zetten op een implementatie van maatschappelijk verantwoord inkopen bij alle overheden, ontstaat een win-win-win, ook voor de belastingbetaler.

Hoogachtend,

Marga Hoek
Directeur
De Groene Zaak

Willem Lageweg
Directeur
MVO Nederland

Cees Oudshoorn
Directeur Beleid
VNO-NCW en MKB
Nederland

Jan Willem van
der Meer
Directeur NEVI
Netwerk

Mark Hillen
Directeur
Social Enterprise
NL